

Рекомендації (частина 1) міжнародної науково-практичної конференції «Досвід ЄС у стимулюванні місцевого економічного зростання у процесі європейської інтеграції: кращі практики країн Східного партнерства» (21-22 жовтня 2021 року, Львів, Україна)

Учасниками конференції: представниками академічного середовища, місцевих органів влади, єврорегіонів та ЄОТС (Європейське об'єднання територіального співробітництва), створених за участю прикордонних регіонів України, на основі експертного обговорення проекту Закону України «Про транскордонне співробітництво» (у новій редакції) № 6082 від 23.09.2021 р. спільно прийнято рішення щодо невідповідності основних положень цього законопроекту нормам європейського законодавства та їхній суперечливості стосовно змісту поняття «транскордонне співробітництво».

З метою формування та реалізації послідовної та виваженої державної регіональної політики України у сфері забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів та дотримання курсу в напрямі імплементації законодавства ЄС у всіх сферах учасники конференції рекомендують Міністерству розвитку громад та територій України та комітетам Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва та з питань інтеграції України до Європейського Союзу доопрацювати зазначений законопроект та врахувати таке:

1. У новій редакції закону (Стаття 1. Пункт 1) пропонується визначення транскордонного співробітництва як «...спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, наукових, технологічних, екологічних, культурних та інших відносин між суб'єктами і учасниками таких відносин України і відповідними суб'єктами і учасниками таких відносин інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством та міжнародними договорами».

Водночас суть транскордонного співробітництва полягає у співпраці між суміжними регіонами сусідніх держав. Співпраця між регіонами, які безпосередньо не прилягають до державного кордону з обох боків, становить собою інший вид співпраці – міжрегіональне або міжтериторіальне співробітництво. Це визначено основоположним документом у сфері транскордонного співробітництва Ради Європи, ратифікованому Україною, – Європейській рамковій конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями. У статті 2 цього документа зазначено: «Для цілей цієї Конвенції «транскордонне співробітництво» означає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або декількох Договірних Сторін, та на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей».

Європейський Союз також однозначно визначає транскордонне співробітництво (далі – ТКС) як співпрацю між регіонами, що прилягають до спільного кордону. Наприклад, на офіційному вебсайті Європейського парламенту (<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/98/european-territorial-cooperation>) європейська територіальна співпраця на 2021-2027 роки характеризується так: «Європейська територіальна співпраця має три основні компоненти: транскордонну, транснаціональну та міжрегіональну співпрацю. Програми ТКС мають на меті зближення регіонів чи місцевих органів влади, які мають спільний кордон (сухопутний чи морський) для розвитку прикордонних регіонів, вивчення їхнього потенціалу зростання та виявлення спільних викликів. Регіони, що

підпадають під транснаціональну співпрацю, будуть визначені Комісією ЄС на базі макрорегіональних стратегій та стратегій басейнів морів. Міжрегіональна співпраця охоплюватиме всю територію ЄС».

В оригіналі: «European Territorial Cooperation has three key components: cross-border cooperation, transnational cooperation and interregional cooperation. Cross-border cooperation programmes aim to bring together regions or local authorities having a common border (land or maritime) in order to develop the border areas, exploit their untapped growth potential and tackle jointly identified common challenges. The areas covered by transnational cooperation are to be defined by the Commission, taking into account macro-regional and sea-basin strategies. Interregional cooperation will cover the entire territory of the European Union».

На офіційному вебсайті ЄС (https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/cross-border) транскордонний аспект територіальної співпраці описаний так: «Європейська транскордонна співпраця, відома як Interreg A, підтримує співпрацю між регіонами NUTS III з принаймні двох різних країн-членів, що розташовані безпосередньо на кордоні або прилягають до нього».

В оригіналі: «European Cross-Border Cooperation, known as Interreg A, supports cooperation between NUTS III regions from at least two different Member States lying directly on the borders or adjacent to them».

Тут же наводяться інструменти, передбачені ЄС для розвитку саме ТКС вздовж зовнішніх кордонів, а також зазначається: «Транскордонна співпраця (ТКС) є ключовим елементом політики ЄС щодо його сусідів».

В оригіналі: «Cross-Border Cooperation (CBC) is a key element of the EU policy towards its neighbours».

У звіті за результатами проведення громадського обговорення проекту Закону України «Про транскордонне співробітництво» (у новій редакції) нову версію визначення поняття ТКС пояснюють так:

«Надане в статті 1 проекту визначення не суперечить положенням, що визначені Європейською рамковою конвенцією про транскордонне співробітництво, так як відповідно до пункту 6 офіційної Пояснювальної доповіді до Протоколу № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями транскордонне співробітництво є співробітництвом не тільки із сусідніми державами.

Це дозволить всім регіонам України розвивати транскордонне співробітництво та розширить їхні можливості до залучення міжнародної технічної допомоги та реалізації проектів транскордонного співробітництва».

Водночас незрозуміло, до реалізації яких саме проектів транскордонного співробітництва планується залучати, наприклад, Черкаську чи Кіровоградську області України, які не мають виходу до кордону. Адже кожна програма ТКС ЄС має чітко окреслене коло регіонів, які під неї підпадають, і цих областей немає в жодній з програм, бо вони знаходяться далеко від кордонів. Якщо це стосується проектів, що будуть фінансуватись з внутрішніх джерел України, то чи варто для цього вводити нове визначення транскордонного співробітництва, відмінне від прийнятого в європейській практиці. Чому ця співпраця не може відбуватись поза межами ТКС, як це і відбувається зараз. Адже навіть якщо назвати такий вид співпраці транскордонним в українському законодавстві, суб'єкти відносин цих областей не будуть вважатись суб'єктами ТКС у світі. Крім того, зміна визначення не дозволить розширити можливості цих областей до залучення міжнародної технічної допомоги (далі – МТД), оскільки програми ТКС є лише невеличкою

частинкою МТД, і в межах останньої кошти можуть залучатися внутрішніми областями України абсолютно без прив'язки до ТКС.

Щодо пункту 6 офіційної Пояснювальної доповіді до Протоколу № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, який стосується міжтериторіального співробітництва, на яку посилається Міністерство. Тут ідеться про те, що Рамкова конвенція та її Додатковий протокол стосуються відносин між суміжними громадами, тобто громадами, які географічно з'єднані прямо (через спільний кордон) чи непрямо (через членство у групі територіальних громад, що становить собою групу, що поділяє спільні кордони).

Але далі ця ж Пояснювальна доповідь передбачає таке:

Стаття 1.

10. Ця стаття визначає «міжтериторіальну співпрацю» на основі так званого «негативного критерію»: міжтериторіальна співпраця означає будь-які узгоджені дії між територіальними громадами, які не вважаються транскордонними за визначенням Рамкової конвенції та її Додаткового протоколу.

В оригіналі:

10. This article defines «interterritorial co-operation» on the basis of what we might term a «negative criterion»: interterritorial co-operation means any concerted action between territorial communities which is not considered as being transfrontier within the meaning of the Outline Convention and its Additional Protocol.

11. Таке визначення може викликати проблеми інтерпретації у певних випадках, але будь-які проблеми такого типу все одно можна вирішити, бо основною рисою міжтериторіальної співпраці є відсутність територіальної близькості між громадами чи групами громад.

В оригіналі:

11. This definition might give rise to problems of interpretation in certain marginal cases, but any such problems should still be solvable because the main feature of interterritorial cooperation is the lack of territorial contiguity between communities or groups of communities.

Отже, у пояснювальній записці наголошено, що поняття міжтериторіальної та транскордонної співпраці є відмінними, і критерієм відмінності є територіальна близькість.

Тобто в пункті 6, на який відсилаються у звіті за результатами проведення громадського обговорення до проекту Закону України «Про транскордонне співробітництво» (у новій редакції), не мається на увазі, що «транскордонне співробітництво є співробітництвом не тільки із сусідніми державами», як написано авторами звіту, а те, що положення Рамкової конвенції і додаткового протоколу до неї застосовуються однаковою мірою – і до ТКС, і до міжрегіонального співробітництва.

2. У новій редакції закону (Стаття 8. Пункт 3) розглядаються такі види транскордонного співробітництва:

– міжрегіональне співробітництво здійснюється між суб'єктами транскордонного співробітництва, що здійснюють виконавчу владу в областях і районах або представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст України, з відповідними суб'єктами таких відносин інших держав у межах компетенції, визначеної національним законодавством та відповідними угодами про співробітництво;

– міжтериторіальне співробітництво здійснюється між сільською, селищною, міською радою в Україні з відповідними суб'єктами таких відносин інших держав

у межах компетенції, визначеної національним законодавством та відповідними угодами про співробітництво;

– прикордонне співробітництво здійснюється між суб'єктами транскордонного співробітництва України, які реалізують свої повноваження на території, яка безпосередньо прилягає до державного кордону, та відповідними суб'єктами таких відносин сусідніх держав в межах компетенції, визначеної національним законодавством та відповідними угодами про співробітництво.

Водночас міжтериторіальне та міжрегіональне співробітництво не можуть бути підвидами транскордонного співробітництва, оскільки ці поняття абсолютно від нього відмінні.

У пункті 2 Рекомендацій Ради Європи № 363 (2014 р.) «Міжрегіональне співробітництво в Європі: тенденції та перспективи» зазначено, що «під міжрегіональним співробітництвом потрібно розуміти пряму участь регіональних виконавчих та законодавчих органів влади у схемах двосторонньої чи багатосторонньої співпраці, відмінних від тих, що становлять собою транскордонне співробітництво, з регіональними органами влади інших країн».

В оригіналі:

Recommendation 363 (2014) Inter-regional cooperation in Europe, Trends and prospects. 2: «Inter-regional co-operation may be understood as the direct involvement of regional governments and parliaments in bilateral or multilateral co-operation schemes, other than those represented by trans-frontier co-operation, with regional governments in other countries».

Тобто Рада Європи, визначаючи ТКС як співпрацю між територіями, що прилягають до кордону, чітко відрізняє його від міжрегіональної співпраці, яка не передбачає близькості до кордону, і виключає можливість міжрегіональної співпраці бути видом ТКС.

Відповідно до Статті 1 Протоколу № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, який стосується міжтериторіального співробітництва, «міжтериторіальне співробітництво означає будь-яку спільну діяльність, спрямовану на започаткування відносин між територіальними общинами або властями двох або більше Договірних Сторін, крім відносин транскордонного співробітництва між сусідніми властями, включаючи укладання угод про співробітництво з територіальними общинами або властями інших держав» (офіційний переклад українською). Тобто, як і в попередньому випадку, Рада Європи, визначаючи ТКС як співпрацю між територіями, що прилягають до кордону, чітко відрізняє його від міжтериторіальної співпраці, яка не передбачає близькості до кордону, і виключає можливість міжтериторіальної співпраці бути видом ТКС.

У преамбулі до цього ж Протоколу зазначено, що «... територіальні общини або власті поглиблюють співробітництво не тільки із сусідніми властями інших держав (транскордонне співробітництво), але й з іноземними властями, які не є сусідами, але з якими існують спільні інтереси (міжтериторіальне співробітництво)...» (офіційний переклад українською).

Визначення поняття прикордонного співробітництва відсутнє в офіційних документах ЄС чи Ради Європи, у тому числі тих, що ратифіковані Україною. Наповнення змісту прикордонного співробітництва, поданого у пропонуваному проекті Закону, відповідає змісту транскордонного співробітництва.

Поняття «приграничное сотрудничество» зустрічається в законодавстві лише Російської Федерації.

На сьогодні Рада Європи та Європейський Союз користуються різною термінологією для позначення явища транскордонного співробітництва.

Наприклад, Рада Європи використовує термін «transfrontier», що українською мовою перекладається як «транскордонний», а ЄС – «cross-border», що українською звучить як «крос-кордонний». Обидва терміни передбачають співпрацю через кордон. Як нами вже згадувалось при роз'ясненні термінології ЄС та Ради Європи, що «transfrontier», що «cross-border» співпраця мають префікси, що означають дію через кордон. Поняття співпраці при кордоні в Європі немає. Ті громади, котрі прилягають до кордону, є прикордонними (border згідно з термінологією ЄС), а співпраця через кордони прикордонною бути не може.

Довідково. Регіон – це, за визначенням Асоціації європейських регіонів, другий рівень після держави, тобто: в Україні – області, в Німеччині, Австрії – землі, в Польщі – воеводства тощо.

Прикордонний регіон – це внутрішній регіон країни, який прилягає до кордону.

Транскордонний регіон – це регіон, який охоплює суміжні прикордонні регіони сусідніх країн. Він може охоплювати території двох або більше країн. Наприклад, українсько-польський транскордонний регіон, який охоплює максимально Львівську, Волинську, Закарпатську області і Підкарпатське та Люблінське воеводства. А українсько-польсько-білоруський транскордонний регіон охоплює Волинську область, Люблінське воеводство і Брестську область. У Генеральній схемі планування території України транскордонні регіони як об'єкти планування дуже важливі, насамперед для узгодження місць стику доріг, загалом – узгодження транспортних мереж, пропускних пунктів через кордон, зонування території тощо. Можна транскордонні регіони розглядати на рівні районів чи селищних рад.

Територія є об'єктом конкретної діяльності. В Україні маємо адміністративно-територіальні одиниці (області, райони), самоврядні територіальні одиниці – територіальні громади (міські, селищні, сільські). Крім того, АР Крим має особливий статус територіальної автономії, а райони в містах характеризуються ознаками як адміністративно-територіальних, так і самоврядних одиниць.

У сучасних умовах всі ці території можуть співпрацювати з відповідними зарубіжними територіями (за рівнем: область – область; місто – місто; район – район тощо). Якщо це область, то йдеться про міжрегіональне співробітництво (наприклад, підписані угоди про співробітництво Львівської області з областю Кордоба (Аргентина), Землею Грац (Австрія), Кахетинським краєм Грузії і багато інших).

Водночас інші території співпрацюють між собою (багато прикладів серед міст-побратимів) – це міжтериторіальне співробітництво. Територіальні громади укладають угоди на своєму рівні не лише транскордонні, а й з територіями країн з усіх частин світу, зокрема з тими, де активно працює українська діаспора.

Отже, найширшим у цьому контексті є поняття «міжтериторіальне співробітництво» (охоплює всі типи територій), далі йде «міжрегіональне» (охоплює всі регіони, тобто області) і далі – «транскордонне співробітництво», яке вимагає наявності спільної ділянки кордону між територіями, які співпрацюють.

Термін «прикордонне співробітництво» застарілий, він вживався тоді, коли кордони були закриті, але за окремими угодами відбувалися торговельні операції в прикордонних областях, що дало назву прикордонному співробітництву. Лише Росія залишила старий термін – прикордонне співробітництво, який, однак, не відображає всього спектра транскордонної співпраці.

Суттєва різниця полягає в тому, що транскордонний регіон як унікальна соціоекономічна система, а не внутрішній прикордонний регіон, є об'єктом регіональної політики ЄС і політики згуртування; для нього використовується

відповідна система планування, транскордонна статистика, політика добросусідства, відповідні програми, інструменти і механізми.

Висновок: міжрегіональне і міжтериторіальне співробітництво не може бути видом транскордонного співробітництва

Тому виникає запитання, чи відповідає прийняття Закону в такій редакції, яка пропонується, процесам зближення законодавства України з європейським, якщо термінологія, використана в ньому, йде в розріз із загальноприйнятою термінологією ЄС та Ради Європи.

3. У новій редакції закону (Стаття 4. Пункт 2): «Державна політика у сфері транскордонного співробітництва ґрунтується на принципах: ... забезпечення рівних можливостей для регіонів, районів і територіальних громад України щодо співпраці в рамках транскордонного співробітництва, з урахуванням тимчасової окупації окремих районів Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим та міста Севастополь ...».

У звіті за результатами проведення громадського обговорення до проекту Закону України «Про транскордонне співробітництво» (у новій редакції) необхідність такого принципу пояснюють так: «Принцип державної політики у сфері транскордонного співробітництва щодо забезпечення рівних можливостей для регіонів, районів і громад України щодо співпраці в рамках транскордонного співробітництва, з урахуванням тимчасової окупації окремих районів Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим та міста Севастополь, необхідно визначити у проекті для того, щоб надати всім суб'єктам транскордонного співробітництва права здійснювати таке співробітництво.

При цьому проект акта доопрацьовано та частиною 1 статті 5 виключено можливість співробітництва з Російською Федерацією».

Виникає запитання, яким саме суб'єктам транскордонного співробітництва надається таке право. Якщо це суб'єкти транскордонного співробітництва на територіях прифронтової зони, підконтрольної Україні, то вони автоматично отримують право здійснювати ТКС за національним законодавством та зобов'язані дотримуватись його положень без необхідності урахування тимчасової окупації окремих районів Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим та міста Севастополь. Якщо цим положенням планується залучати такі території до здійснення ТКС, то це неможливо, оскільки згідно з трактуванням поняття ТКС, що використовується в Європі та світі, суб'єкти транскордонного співробітництва таких територій у межах ТКС можуть співпрацювати лише з Російською Федерацією.

4. У новій редакції закону (Стаття 8. Пункт 2): «Транскордонне співробітництво може здійснюватися:

- шляхом створення органів транскордонного співробітництва, зокрема об'єднань єврорегіонального співробітництва, європейських об'єднань територіального співробітництва, єврорегіонів;

- шляхом укладення угод про транскордонне співробітництво в окремих сферах;
- шляхом розроблення та реалізації спільних ініціатив, заходів, проектів, програм та стратегій в окремих сферах, що передбачає координацію дій суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва та акумулювання на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів;

- шляхом встановлення та розвитку взаємовигідних контактів між суб'єктами та учасниками транскордонного співробітництва, зокрема в рамках міжурядових комісій, рад, робочих груп.

Суб'єкти та учасники транскордонного співробітництва можуть обирати інші форми транскордонного співробітництва, не заборонені законодавством

України і національним законодавством суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва інших держав, які сприятимуть розробленню та реалізації спільних ініціатив, заходів, проектів, програм та стратегій в окремих сферах».

Водночас єврорегіон – організаційна юридично закріплена форма транскордонного співробітництва між територіальними громадами та / або органами державної влади прикордонних регіонів кількох держав зі спільним кордоном з метою координації життєдіяльності в транскордонному регіоні.

Він є формою ТКС, а не органом транскордонного співробітництва. У більшості створених єврорегіонів органом транскордонного співробітництва є об'єднання товариств / асоціацій органів місцевого самоврядування територій по обидва боки кордону. Наприклад, Карпатський єврорегіон – це фактично співпраця асоціацій органів місцевого самоврядування «Єврорегіон-Карпати-Україна», «Єврорегіон-Карпати-Польща», «Єврорегіон-Карпати-Словаччина». Організаційна структура може бути різною. Критерії ідентифікації єврорегіонів встановлені Асоціацією європейських прикордонних регіонів.

Тобто найпростішою формою є транскордонні угоди, далі є єврорегіони, ЄОТС, ОЕС і всі інші можливі форми у вигляді ініціатив, спільних проектів тощо. При цьому треба залишити визначення спільних проектів – окрім іншого, в транскордонному регіоні є спільні ресурси, якими потрібно спільно користуватися, розпоряджатися, зберігати тощо, тобто мають бути відповідні процедури і механізми користування спільними ресурсами, у тому числі спільні проекти. Можна додати визначення спільних ресурсів.

Щодо визначення проектів транскордонного співробітництва, то це не обов'язково має бути комплекс спільних заходів. Обов'язковою умовою є отримання транскордонних ефектів. Тобто окремі проекти можуть реалізуватися лише однією стороною (наприклад, будівництво очисних споруд біля спільних річок), але ефект розповсюджується на весь транскордонний регіон.

ЄС фінансово підтримує і такі проекти, визначаючи їх як транскордонні.

5. У новій редакції закону (Стаття 9. Пункт 3): «...Суб'єкти транскордонного співробітництва надсилають проект угоди про транскордонне співробітництво на розгляд до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує загальну координацію транскордонного співробітництва та контроль за додержанням законодавства з питань транскордонного співробітництва».

Норма щодо обов'язковості надсилання проекту угоди про транскордонне співробітництво на розгляд до центрального органу виконавчої влади вже була чинною і виявилася надзвичайно негативною. Абсолютно немає потреби узгоджувати тексти угод чи інших документів на центральному рівні. Є встановлені законодавчі межі щодо міжнародних угод, фахівці – юристи знають всі правила та можуть підготувати тексти угод без узгодження з центром. Контроль ніхто не заперечує, але не потрібно регулювати співробітництво регіонів, відповідальність перед законом з них ніхто не знімає.

Те ж саме стосується утворення різноманітних структур у сфері транскордонного співробітництва. Проте обов'язковою залишається реєстрація укладених на регіональному рівні угод у відповідному центральному органі.

Те ж стосується об'єднань єврорегіонального співробітництва (ОЕС) і європейських об'єднань територіального співробітництва (ЄОТС). Ці форми мають специфіку і діють у межах охоплених ними транскордонних регіонів, з правом набуття майна і прибутку. За певних умов вони можуть виступати як органи ТКС, що координують життєдіяльність у транскордонному регіоні максимального рівня (тобто обласного). Відповідні записи мають міститися в установчих документах.

Отже, прийняття нового Закону «Про транскордонне співробітництво» у його теперішній редакції не сприятиме досягненню мети (реалізація проекту Закону сприятиме створенню сприятливих умов для ефективної та взаємовигідної співпраці суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва України, підвищенню соціально-економічного розвитку регіонів і територій України та рівня життя населення) та вирішенню завдань (неврегульованість визначення понять транскордонного, міжрегіонального, міжтериторіального та прикордонного співробітництва, ...), визначених розробниками законопроекту.

Зазначений законопроект в його трактуванні транскордонного співробітництва суперечить чинному європейському законодавству та не врегульовує, а вносить повний хаос у термінологічне наповнення понять «транскордонний», «прикордонний», «міжрегіональний», «міжтериторіальний».

Зазначений законопроект не враховує:

Закон України «Про Генеральну схему планування території України (7 лютого 2002 року, зі змінами 2012 р., 2013 р.) і законодавство щодо просторового розвитку України.

Чинна Генеральна схема була затверджена Законом України 7 лютого 2002 року. Термін її дії завершився у 2020 році.

Програмою діяльності Кабінету Міністрів України передбачено розроблення нової Генеральної схеми найближчими роками. Встановлено, що основними питаннями, які потребують вирішення в новій Генеральній схемі, є: побудова планувального каркасу, пов'язаного з європейським планувальним каркасом (в основу якого покладені міжнародні транспортні коридори ТІН); використання переваг точок зростання; розвиток функціональних регіонів (Азово-Чорноморське узбережжя, Українські Карпати, прикордонні регіони, міські агломерації тощо); розбудова Національної екологічної мережі на базі Смарагдової мережі України; розвиток сучасної системи розселення; зміна структури використання земель і підвищення частки природоохоронних і рекреаційних територій.

➤ *Європейську хартію регіонального просторового планування (Рада Європи).*

У Хартії пропонуються спеціальні цілі, що стосуються таких територій:

1. Сільські райони. 2. Міські території. 3. Прикордонні території. 4. Гірські райони. 5. Території зі структурними слабостями. 6. Території спаду. 7. Прибережні території та острови.

Особливу увагу слід звернути на:

- узгоджену охорону та бережливе використання природних ресурсів у прикордонних районах. Це має особливе значення для гірських районів, прибережних територій, лісів, боліт тощо;
- узгоджене планування прикордонних агломерацій;
- прикордонні аспекти в наданні державних і приватних послуг;
- організацію транскордонних ринків зайнятості;
- розвиток прикордонної інфраструктури, транспорту та телекомунікаційних послуг;
- потенційний транскордонний вплив забруднень довкілля.

➤ *Принципи політики стійкого просторового планування Європи.*

Політика Ради Європи спрямована на збереження культурного різноманіття і намагається створити умови, коли сучасні форми соціального, економічного й технічного розвитку не будуть нівелювати різні культурні ідентичності.

Гранадська Конвенція збереження європейського архітектурного спадку (РЄ, 1985), Валлетська Конвенція захисту археологічного спадку (РЄ, 1992), Флорентийська Хартія захисту історичних парків та садів (ICOMOS-IFLA,

1981) охоплюють важливі принципи збереження і розвитку культурного спадку щодо стійкого просторового розвитку. У цьому ж ряду стоїть Європейська ландшафтна Конвенція (РЄ, Флоренція, 2000), в якій, разом з іншим, у розділі «Міжнародне співробітництво», ст. 9 «Транскордонні ландшафти» рекомендується, що «сторони повинні заохочувати транскордонне співробітництво на місцевому та регіональному рівнях, і скрізь, де це необхідно, розробляти і реалізувати спільні ландшафтні програми».

Наприклад, у Хартії зазначається, що «прикордонні регіони більше, ніж всі інші, потребують проведення політики узгодження між державами».

Мета такої політики – відкривати кордони та збільшувати транскордонні консультації, співробітництво та спільне використання можливостей інфраструктури обслуговування.

Держави повинні полегшувати прямі контакти між регіонами та територіями, зацікавленими згідно з Європейською Рамковою Конвенцією з транскордонного співробітництва в просуванні все більш тісних контактів між поселеннями. У районах кордонів будь-який проєкт, який може мати шкідливі наслідки для довкілля сусідніх країн, має бути реалізований після попередніх консультацій цих держав».

Важливо в цих випадках враховувати те, що у транскордонному просторі є спільні ресурси, які належать двом чи більше сусіднім країнам, використання яких регламентовано рекомендаціями Ради Європи (річки, інформаційний простір, поклади природних ресурсів тощо), які нам також потрібно враховувати під час формування та реалізації державної регіональної політики, в т. ч. транскордонного співробітництва.

Як член Ради Європи та в контексті євроінтеграційних прагнень Україна має враховувати і дотримуватись всіх норм права, закріплених у документах Ради Європи, ратифікованих Україною.

Однозначна позиція всіх учасників конференції, які мають значний теоретичний і практичний досвід участі у транскордонному співробітництві, щодо необхідності серйозного доопрацювання теперішньої редакції зазначеного законопроекту.

Учасники конференції від: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова НАН України», Інституту транскордонного співробітництва та європейської інтеграції, Національного університету «Львівська політехніка», Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Асоціації органів місцевого самоврядування «Єврорегіон Карпати-Україна», ЄОТС ТИСА, Агентства транскордонного співробітництва «Єврорегіон Нижній Дунай», місцевих органів влади Львівської, Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей.

Надійшло 15.11.2021 р.